

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці II

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 1

Берегове 2022

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф. Ракоці ІІ.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф. Ракоці ІІ (протокол №5 від 28.06.2022 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор:

Бачо Роберт – доктор економічних наук, професор (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна).

Заступник головного редактора:

Пойда-Носик Ніна – доктор економічних наук, професор (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна).

Відповідальний редактор:

Макарович Вікторія – кандидат економічних наук, доцент (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна).

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – доктор економічних наук, професор, академік Академії економічних наук України (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна); *Кіш Єва* – доктор історичних наук, старший науковий співробітник (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна); *Стойка Наталія* – кандидат економічних наук, доцент (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна); *Лоскоріх Габрієлла* – доктор філософії з обліку і оподаткування (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна); *Внукова Наталія* – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України (Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна); *Живко Зінаїда* – доктор економічних наук, професор (Львівський державний університет внутрішніх справ, Україна); *Коваленко Юлія* – доктор економічних наук, професор (Державний податковий університет, Україна); *Новіченко Людмила* – кандидат економічних наук, доцент (Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна); *Феньвеш Вероніка* – габілітований доктор наук з галузі економіки, доцент (Дебреценський університет, Угорщина); *Махова Рената* – габілітований доктор наук з галузі економіки, доцент (Університет Й. Шельє, Словацька Республіка); *Ілеш Балінт Чобо* – кандидат наук в галузі економіки, професор (Угорський університет аграрних наук та наук про життя, Угорщина); *Дунай Анна* – доктор філософії в галузі економіки, професор (Угорський університет аграрних наук та наук про життя, Угорщина); *Сас Левенте* – доктор філософії в галузі економіки, професор (Клузький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія).

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. Вип. 1 (2022) / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович [та ін.] ; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці ІІ. – Берегове : ЗУІ, 2022. – 336 с. – Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB №25089-15029P від 08.11.2021 р.*

Друк наукового журналу здійснено за підтримки уряду Угорщини

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, 2022

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

1. szám

Beregszász 2022

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

*Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2022. június 28-i 5. sz. jegyzőkönyv)*

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő:

Prof. Dr. Bacsó Róbert – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (II. RFKMF, Ukrajna).

Főszerkesztő-helyettes:

Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (II. RFKMF, Ukrajna).

Felelős szerkesztő:

dr. Makarovics Viktória – gazdaságtudományos kandidátusa, docens (II. RFKMF, Ukrajna).

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, az Ukrajnai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa (II. RFKMF, Ukrajna); *Dr. Kiss Éva* – a történelemtudományok nagydoktora, professzor (II. RFKMF, Ukrajna); *dr. Sztojka Natália* – gazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens (II. RFKMF, Ukrajna); *dr. Loszkorih Gabriella* – PhD (II. RFKMF, Ukrajna); *Prof. Dr. Vnukova Natália* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna érdemesült közgazdásza (Simon Kuznec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna); *Prof. Dr. Zsivko Zinaida* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (Lemberg Állami Belügyi Egyetem, Ukrajna); *Prof. Dr. Kovalenko Julia* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, (Állami Adóegyetem, Ukrajna); *dr. Novicsenko Ljudmila* – gazdaságtudományok kandidátusa, docens, (Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Könyvvizsgálói Akadémia, Ukrajna); *Dr. habil. Fenyves Veronika* – PhD, egyetemi docens (Debreceni Egyetem, Magyarország); *Dr. habil. Ing. Machová Renáta* – PhD, egyetemi docens (Selye János Egyetem, Szlovákia); *Prof. Dr. Illés Bálint Csaba* – CsC, egyetemi tanár (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Magyarország); *Prof. Dr. Dunai Anna* – PhD, egyetemi tanár (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Magyarország); *Prof. Dr. Szász Levente* – PhD, egyetemi tanár (Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia).

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : tudományos folyóirat. 1. szám (2022) / szerkesztőbizottság: Bacsó Róbert, Pojda-Noszik Nina, Makarovics Viktória [és mások]. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. – Beregszász: II. RFKMF. 2022. – 336 oldal.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek aktuális tudományos kutatásait tesszük közzé.

*A nyomtatott tömegtájékoztatói eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma
KB 25089-15029P 2021. november 8.*

A tudományos folyóirat megjelenését Magyarország Kormánya támogatta

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 1

Berehove 2022

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Scientific Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

Recommended for publication by the Scientific Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 5 dated June 28, 2022)

Editorial board:

Editor-in-Chief:

Bacho Robert – Doctor of Economics, Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Deputy Editor-in-Chief:

Poyda-Nosyk Nina – Doctor of Economics, Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Managing Editor:

Makarovych Viktoriia – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Editorial Board Members:

Orlov Ihor - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine (FR II THCHE, Ukraine); *Kish Yeva* – Doctor of Historical Sciences, Senior Researcher (FR II THCHE, Ukraine); *Stoyka Nataliia* - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (FR II THCHE, Ukraine); *Loskorikh Gabriella* – PhD in Economics (FR II THCHE, Ukraine); *Vnukova Nataliia* – Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine (Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine); *Zhyvko Zinaida* – Doctor of Economics, Professor (Lviv State University of Internal Affairs, Ukraine); *Kovalenko Yuliia* - Doctor of Economics, Professor (State Tax University, Ukraine); *Novichenko Liudmyla* – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (National Academy of Statistics, Accounting and Auditing, Ukraine); *Fenyves Veronika* – Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor (University of Debrecen, Hungary); *Makhova Renata* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor (J. Selye University, Slovak Republic); *Illés Bálint Csaba* – Candidate of Sciences in Economics, Professor (Hungarian University of Agriculture and Life Sciences, Hungary); *Dunay Anna* – PhD in Economics, Professor (Hungarian University of Agriculture and Life Sciences, Hungary); *Szász Levente* – PhD in Economics, Professor (Babeş-Bolyai University, Romania).

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : scientific journal. Vol. 1 (2022) / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovych [and others]. – Berehove: FR II THCHE, 2022. – 336 p. – Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KB No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The publication of the scientific journal is sponsored by the government of Hungary

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence adress: Kossuth sq.6, Berehove, Transcarpathian region, Ukraine, 90202

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2022

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Бачо Р., Потокі Г. Можливі напрямки стратегії економічного розвитку закарпатських територіальних громад, на прикладі Косинської ОТГ	13
Пасічник Ю. Оцінка економічного потенціалу агропромислового комплексу України	34
Вдовенко Н., Сіненко І., Дмитришин Р. Новітні підходи до забезпечення конкурентоспроможності через організаційний механізм регулювання сільського та рибного господарства в умовах надзвичайних викликів	48
Лучик С., Лучик В. Дистанційна праця: проблеми мотивації	60
Немеш З. Впровадження моделі економіки замкненого циклу в практику Китаю	70
Сінгх М.-К., Саркозі Х., Сінгх С.-К., Земан З. Вплив українсько-російської війни на світову торгівлю та економічний розвиток: емпіричне дослідження	80
Амброзі М. Окремі економічні та етичні аспекти пандемії COVID-19	93
Дьорварі-Тумпек Г., Кендерфі М. Перешкоди та можливості для реінтеграції на ринку праці матерів з малолітніми дітьми з позиції консультантів	101
Варга А.-І. Стан та напрями розвитку управління людськими ресурсами в державному секторі	115
Барчіова А., Балінгова М., Махова Р. Чи зростання інвестицій в НДДКР збільшує реєстрацію академічних патентів?	123
Феєш Н. Від кризи до кризи – минуле десятиріччя української економіки	134
Вітез-Дургула Ю., Потокі Л. Інновації в охороні здоров'я	147
Юринець З., Юринець Р. Соціально-психологічний клімат молодіжного стартап-підприємництва в умовах стратегічного розвитку інновацій	161

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Внукова Н., Деркач Д. Визначення достатності депозитних ресурсів банків для забезпечення розвитку технологій індустрії 4.0	171
Максім Дьордьне Нодь Т., Варга В. Аналіз державного боргу на основі довгих часових рядів, тенденцій та прогнозів	181
Короші Л. –І., Максим Дьордьне Нодь Т. Особливості пенсійних систем різних країн	190
Заславська О. Аналіз маркетингової комунікаційної політики у банківських установах України	204
Белобородова М., Бессонова С., Бессонова А. Моніторинг стійкості малого та середнього бізнесу в регіонах України на основі ресурсного підходу	218
Сабо Б., Ілеш Б.-Ч., Потокі Л. Дослідження майнового та фінансового стану, рівня доходності будівельної галузі Угорщини: регіональне порівняння	229

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Хомин П. Люзії як профанація облікової теорії	243
Кіш Є. «Божественна пропорція» Луки Пачолі - розвиток бухгалтерської науки в Італії	253
Орлов І. Організація бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки	264
Толмейнер Г., Гашпар Ш., Земан З. Моделювання звітної діяльності крановиробничої організації	274
Лоскоріх Г., Перчі О. Особливості оподаткування ІТ-індустрії: регіональний аспект (на прикладі Закарпаття)	283
Пойрок О. Питання розподілу накладних витрат - практика готельної індустрії Угорщини	296
Худавердієва В. Особливості оподаткування суб'єктів туристичної діяльності в Україні через COVID-19	311
Резолюція III Міжнародної науково-практичної конференції "Вплив обліку та фінансів на розвиток економічних процесів"	325
Загальні вимоги до оформлення рукописів	332

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Bacsó R., Pataki G. , A kárpátaljai kistérségek gazdaságfejlesztési stratégiájának lehetséges irányai, kiemelten a Mezőkaszonyi Kistérség példáján	13
Paszicsnik J. Ukrajna agráripari komplexumának gazdasági potenciáljának felmérése	34
Vdovenko N., Szinenok I., Dmitrisin R. A versenyképesség biztosításának legújabb megközelítései a mezőgazdaság és a halászat szabályozásának szervezeti mechanizmusán keresztül rendkívüli kihívások közepette	48
Lucsik Sz., Lucsik V. Távmunka: motivációs problémák	60
Nemes Zs. A körkörös gazdasági modell megvalósítása a kínai gyakorlatban	70
Singh M.-K., Sárközy H., Singh S.-K., Zéman Z. Az ukrán-orosz háború hatása a világkereskedelemben és a gazdasági fejlődésre: empirikus kutatás	80
Ambrozy M. A COVID-19 világjárvány bizonyos gazdasági és etikai vonatkozásai	93
Győrvári -Tumpek G., Kenderfi M. Kiskorú gyermekes anyák munkaerő-piaci reintegrációjának akadályai és lehetőségei tanácsadói pozícióból	101
Varga A.-I. Az emberi erőforrás menedzsment helyzete és fejlesztési irányai a közszférában	115
Barcziová A., Bálintová M., Machová R. A K+F-be való növekvő befektetések növelik-e az akadémiai szabadalmak regisztrációját?	123
Fejes N. Válságból válságba – az Ukrán gazdaság előző évtizede	134
Vitéz-Durgula Ju., Pataki L. Innováció az egészségipar területén	147
Jurinetsz Z., Jurinetsz R. A fiatalok induló vállalkozásának szociálpszichológiai klímája a stratégiai innovációs fejlesztés körülményei között	161

2. FEJEZET. PÉNZÜGY ÉS BANK

Vnukova N., Derkács D. A bankok betéti forrásainak megfelelőségének meghatározása az ipar 4.0 technológiák fejlesztésének biztosításához	171
Makszim Györgyné Nagy T., Varga B. Az államadósság elemzése hosszú idősorok alapján, trendek és előrejelzések	181
Kőrössy L.-I., Makszim Györgyné Nagy T. Nemzetközi nyugdíjörvények, avagy különböző országok nyugdíjrendszerének sajátosságai	190
Zászlávszka O. Marketingkommunikációs politika elemzése Ukrajna bankintézeteiben	204
Beloborodova M., Besszonova S., Besszonova A. A kis- és középvállalkozások fenntarthatóságának nyomon követése Ukrajna régióiban az erőforrás megközelítés alapján	218
Szabó B., Illés B.- Cs, Pataki L. A vagyoni, pénzügyi és jövedelmezőségi helyzet vizsgálata az építőiparban Magyarországon regionális összehasonlításban	229

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Homin P. Az illúziók mint a számviteli elmélet profanizálása	243
Kiss É. Luca Pacioli „Isteni aránya” – a számviteltudomány fejlődése Olaszországban	253
Orlov I. A számvitel szervezése a gazdaság digitalizálásának körülményei között	264
Thalmeiner G., Gáspár S., Zéman Z. Darugyártó szervezet jelentési tevékenységének modellezése	274
Loszkorih G., Pércsi O. Az adózás jellemzői az IT-iparban: Kárpátaljai regionális szempontok	283
Pajrok A. Általános költségek felosztásának kérdésköre - a Magyar szállodaipar gyakorlata	296
Hudavergyieva V. A turisztikai tevékenységű vállalkozások adóztatásának sajátosságai Ukrajnában a COVID-19 miatt	311
"A számvitel és pénzügy tudományok hatása a gazdasági folyamatok fejlődésére" című III. Nemzetközi Gazdaságtudományi Konferencia zárónyilatkozata	325
Publikációs követelmények	332

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Bacho R., Potoki H. Possible directions of the economic development strategy for Trabscarpethian unifold territorial community (on the example of Kosson)	13
Pasichnyk Y. Assessment of the economic potential of Ukraine's agribusiness sector	34
Vdovenko N., Sinenok I., Dmytryshyn R. New approaches to ensuring competitiveness through the organizational mechanism of regulating agriculture and fisheries in the conditions of emergency challenges	48
Luchyk S., Luchyk V. Remote work: problems of motivation	60
Nemesh Z. Implementation of the circular economic model in the Chinese practice	70
Singh M.-K., Sárközy H., Singh S.-K., Zéman Z. Impact of Ukraine-Russia war on global trade and development: an empirical study	80
Ambrozy M. Some economic and ethical aspects of the COVID-19 pandemic	93
Gyórvári-Tumpek G., Kenderfi M. Barriers and opportunities for the labour market reintegration of mothers with young children from a counsellor's perspective	101
Varga A.-I. The state and development directions for human resources management in the public sector	115
Barcziová A., Bálintová M., Machová R. Does Rising R&D Investments Increase the Academic Patent Registration	123
Fejes N. From crisis into crisis – the previous decade of Ukraine's economy	134
Vitéz-Durgula Ju., Pataki L. Innovation in the healthcare industry	147
Yurynets Z., Yurynets R. Social and psychological climate of youth startup entrepreneurship in the conditions of strategic development of innovation	161

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Vnukova N., Derkach D. Determining the adequacy of banks deposit resources to ensure the development of industry 4.0 technologies	171
Makszim Györgyné Nagy T., Varga B. Analysis of public debt based on long time series, trends and forecasts	181
Kőrösy L.-I., Makszim Györgyné Nagy T. Peculiarities of the pension systems in different countries	190
Zaslavska O. Analysis of marketing communication policy in banking institutions of Ukraine	204
Bieloborodova M., Bessonova S., Bessonova A. Monitoring the sustainability of small and medium business in the regions of Ukraine based on the resource approach	218
Szabó B., Illés B.- Cs, Pataki L. Examination of the property, financial and profitability situation in the construction industry in Hungary: regional comparison	229

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Khomyn P. Ya. Illusions as a profanation of accounting theory	243
Kish E. Luca Pacioli's "Divine Proportion" - the development of accounting science in Italy	253
Orlov I.V. Organization of accounting in conditions of digital economy	264
Thalmeiner G., Gáspár S., Zéman Z. Modeling of the reporting activities of a crane manufacturing organization	274
Loskorikh G., Perchi O. Taxation features of the IT industry: regional aspect (on the Transcarpathia example)	283
Pajrok A. Issue of allocation of overheads - the practice of the Hungarian hotel industry	296
Khudaverdiyeva V.A. Taxation peculiarities of tourism activity in Ukraine due to COVID-19	311
Resolution of the 3rd International Scientific and Practical Conference "The impact of accounting and finance on the development of economic processes"	325
General requirements for manuscripts	332

DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2022-1-284-296>
УДК 657.1

Gabriella LOSZKORIH

PhD

Számvitel és Auditálás Tanszék vezető-helyettes,
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola,
Beregszász, Ukrajna

ORCID ID: 0000-0002-5402-7220

ResearcherID: ABC-4079-2020

Oxána PÉRCSI

Számvitel és adóügy szakbizottság vezetője,
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Szakgimnáziuma,
Beregszász, Ukrajna

ORCID ID: 0000-0003-4514-721X

AZ ADÓZÁS JELLEMZŐI AZ IT-IPARBAN: KÁRPÁTALJAI REGIONÁLIS SZEMPONTOK¹

Анотація. Актуальність статті обґрунтовано позитивними зростаючими показниками IT-бізнесу. Вектор розвитку, спрямований на цифровізацію економіки, який прийнятий на державному рівні створює сприятливі умови для функціонування IT-суб'єктів господарювання. Закарпатський регіон є одним із пріоритетніших напрямів розвитку IT-бізнесу в Україні, що характеризується створенням Національного IT-кластеру. Наразі актуальними є зміни в податковій сфері, які спричинені прийняттям цифрової стратегії розвитку України. Встановлено, що для розкриття особливостей і забезпечення належного рівня організації бухгалтерського обліку діяльності IT-підприємств необхідно враховувати їх види відповідно до особливостей оподаткування (загальна і спрощена система оподаткування, резиденти «Diia Siti»). Досліджено спеціальний податковий режим «Diia Siti», що встановлює особливі умови для IT-індустрії, зокрема деталізовано основні його вимоги і критерії відповідності. У статті проаналізовано кількість юридичних осіб, які зареєстровані в IT-бізнесі у розрізі окремих кодів КВЕД з метою визначення найбільш популярних їх видів в контексті Закарпатського регіону, зокрема визначено основні проблеми діяльності IT-підприємств. Описані також особливості щодо оподаткування фізичних осіб-працівників підприємств «Diia Siti», зокрема тих, що працюють за гіг-контрактами.

Ключові слова: IT-підприємство, бізнес, оподаткування, облік, кластер, Diia Siti, гіг-контракт, дохід.

JEL Classification: H25, O18.

Absztrakt. A cikk relevanciáját az IT üzletág pozitív növekedési mutatói indokolják. A gazdaság digitalizálásának államilag elfogadott vektora kedvező feltételeket teremt az IT entitások működéséhez. A kárpátaljai régió Ukrajna IT üzletfejlesztésének egyik kiemelt területe, amelyet a nemrég létrehozott Nemzeti Informatikai Klaszter is jellemez. Jelenleg az ukrán digitális fejlesztési stratégia elfogadása folytán időszerű beszélni az adózás területén kialakuló változásokról, jellegzetességekről. A cikkben megállapítást nyert, hogy az informatikai vállalkozások számviteli tevékenységük sajátosságainak tanulmányozásához és a megfelelő szervezetségi szint biztosításához figyelembe kell venni azok típusait az adózás sajátosságainak megfelelően (általános és egyszerűsített adózási rendszer, „Diia Siti” rezidensei). Az „Diia Siti” egy adózási rendszer, amely különös feltételeket határoz meg az IT-ipar számára, részletezi annak főbb követelményeit és megfelelési kritériumait. A cikk elemzi az informatikai üzletágban bejegyzett jogi személyek számát az egyes

¹A folyóiratcikk a Pallas Athéné Domus Meriti Alapítvány támogatásával valósult meg.

NACE-kódok alatt, hogy meghatározza azok kárpátaljai viszonylatában legnépszerűbb típusait, valamint az IT-vállalkozások legfontosabb problémáit azonosítja. A tanulmány ismerteti az "Diia Siti" vállalkozásaiban dolgozó személyek és munkavállalók adóztatásának jellemzőit is, különös tekintettel a „gig-szerződéssel” dolgozókra.

Kulcsszavak: IT vállalkozás, üzlet, adózás, számvitel, klaszter, Diia Siti, gig-szerződés, bevétel.

Abstract. The relevance of the article is justified by the positive growing indicators of IT business. The dynamic development of the IT sector in Ukraine is an important factor that attracts attention to Ukrainian IT companies both within the country, in the region and abroad. In addition, Ukraine tops the list of countries developing offshore software and is gradually becoming a true global IT hub. The state-adopted vector of development aimed at digitalization of the economy creates favorable conditions for the functioning of IT entities. Transcarpathian region is one of the priority areas of IT business development in Ukraine, characterized by the creation of the National IT Cluster. Tax conditions of IT companies are a set of issues that are fundamentally important for the development of the Ukrainian IT sector. Currently, changes in the tax sphere caused by the adoption of Ukraine's digital development strategy are relevant. It is established that in order to reveal the features and ensure the proper level of organization of accounting activities of IT companies, it is necessary to take into account their types in accordance with the peculiarities of taxation (general and simplified system of taxation, residents of "Diia Siti"). The special tax regime "Diia Siti" has been studied, which sets special conditions for the IT industry, in particular detailing its basic requirements and compliance criteria. The article analyzes the number of legal entities registered in the IT business, according to individual NACE codes in order to determine their most popular species in the Transcarpathian region, in particular, the main problems of IT companies are identified. The peculiarities of taxation of natural persons-employees of the enterprises of "Diia Siti", in particular those who work under gig-contracts, are also described.

Keywords: IT enterprise, business, taxation, accounting, cluster, Diia Siti, gig contract, income.

A probléma általános megfogalmazása. Az ukrainai IT-szektor fejlődésének pozitív dinamikája jelentős tényező, amely felhívja a figyelmet az ukrán IT-vállalkozásokra országos szinten, a régió belül és külföldön egyaránt. Emellett Ukrajna vezeti az offshore szoftverfejlesztés országainak listáját, és fokozatosan jelentős globális IT-központtá válik.

Az IT vállalkozások adózási feltételei olyan kérdések összessége, amelyek alapvetőek az ukrán IT-szektor fejlődése szempontjából. Az egyértelmű és átlátható adózási szabályok hiánya az egyik olyan tényező, amely megakadályozza a globális vállalatok belépését az ukrán IT-piacra. Annak ellenére, hogy az IT szféra nagyon ígéretes Ukrajna és főleg Kárpátalja számára, és az állam igyekszik ösztönözni a fejlődését, ezen a területen is igyekeznek többet kihozni az üzletből. Így 2021-ben Ukrajna törvényt fogadott el az IT-vállalkozások adóztatásának megváltoztatásáról.

Legújabb kutatások és publikációk elemzése. A következő kutatók munkái az IT-ipar sajátosságaira és fejlődésére összpontosulnak: Altynpara A.O., Korogodova O.O., Vynnychuk R.O., Sklyaruk T.V., Kemarska L.G., Gadzhieva E.Yu. Az IT-vállalkozások adóztatásának egyes vonatkozásai részben feltárulnak Tarasyuk S.M., Tymoshenko A.O. munkáiban stb.

2022. január 1-jén lépett hatályba Ukrajna 2021. december 14-i IX 1946-IX törvénye „Ukrajna adójogszabályainak módosításáról az ukrainai digitális gazdaság fejlődésének ösztönzése érdekében”, amely magában foglalja egy jogi rendszer felállítását és a konkrét kritériumok megállapítását a jogok és kötelezettségek azon belüli megszerzéséhez. Erre a témára azonban nincsenek megfelelő tudományos

források, mivel az effektív hatások csak most kezdődnek, így ennek mérését is az elkövetkező időben lehet megvalósítani.

A cikk céljainak megfogalmazása. Meghatározni Kárpátalja kontextusában az informatikai vállalkozások adóztatásának azon jellemzőit, amelyek döntően befolyásolják a számviteli modell felépítését.

A fő kutatási anyag bemutatása. A kutatók figyelmüket egyre inkább az IT-ipar felé fordítják [2; 4; 6; 11], amely most Ukrajna gazdaságának stratégiai ágazatává alakul át. Ez a kijelentés a Digitális Transzformációs Minisztérium stratégiai irányvonalának egyik fő elve - az ország GDP-ben kifejezett méretének el kell érnie a 10%-ot. Ennek érdekében Ukrajna Digitális Transzformációs Minisztériuma az ukrán társadalom általános digitalizálását tervezi (a közszolgáltatások 100%-át online). További fontos lépés az informatikai vállalkozások számára a legkényelmesebb feltételek megteremtése és a megfelelő szolgáltatások biztosítása, ahol az egyik kulcsszerep a megbízható és nagy sebességű internethez való hozzáférés [10], valamint az adórendszer kiválasztása a számvitel legjobb elemeinek meghatározásához.

Az állami IT szektor sikeres fejlesztéséhez szükséges:

- átlátható és stabil üzletviteli szabályok kialakítása;
- garantálni az üzleti biztonságot;
- a belső piac fejlődésének elősegítése;
- a szakmai személyzet minőségi képzése;
- pozitív informatikai imázs kialakítása Ukrajnáról;
- megfelelő adórendszer kialakítása [9].

A modern nemzeti IT-vállalkozások jelentős előrehaladást értek el a nemzetközi vállalatok versenyében mind az ukrán, mind a globális piacokon, ahogy a világgazdaság az interneten és az üzleti folyamatokat leegyszerűsítő szoftvertermékeken keresztül a digitalizáció felé halad – megkezdve a számviteli tevékenységekkel és a termelési, marketing- és értékesítési műveletek optimalizálásával befejezve. Megállapítható tehát, hogy növekszik a kereslet az IT-vállalkozások termékei és szolgáltatásai iránt a gazdaság különböző ágazataiban [3, 27 old.].

A pozitív dinamika ellenére az IT-ipar szereplői számos nehézséggel szembesülnek. A kutatások szerint [19] az ukrainai IT-vállalkozások fő problémája az adópolitika instabilitása, a változó szabályozási akadályok jelenléte, az informatikai oktatás és képzés fejletlensége. Ezért, bár az IT-vállalkozások adóztatásának optimalizálására már kidolgoztak terveket (pl. outsourcing adózást és "Diia Siti" rendszer), az adójogszabályok gyakori változásai a gyakorlati megvalósításukban folyamatos változtatásokat igényelnek.

2022. április 5-én elindult a Kárpátaljai Információs Klaszter, mely olyan, területileg szorosan összetartozó informatikai vállalkozások szövetsége, amelyek közös célt képviselnek, és állami vagy önkormányzati támogatásban részesülnek.

A klaszterbe történő regisztráció legfontosabb feltétele, hogy Kárpátalja megyében legyen megtalálható a Kft. és egyéni vállalkozások fizikai elhelyezkedése. Jelenleg mintegy 35 000 IT szakember dolgozik a régióban [13]. A gyors növekedés egyik tényezője a háború kitörése óta az, hogy az IT szektor, mint stratégiai ágazat, az állam felmentést biztosít e tevékenységet végző szakemberek számára a sorozás alól. Ezért a normál körülményekhez képest jelentősebb a felfutás értéke.

A klaszter résztvevői olyan informatikai közösség tagjai lehetnek, akik már tartósan vagy ideiglenesen Kárpátalján tartózkodnak, vagy a közeljövőben ide terveznek költözni, így különösen:

- IT-vállalkozások, akiknek alkalmazottai vannak.
- Egyéni vállalkozók, akik szerződést kötöttek ukrán vállalkozásokkal - mind a "Diia Siti" rendszer résztvevőkkel, mind a nem rezidensekkel.
- Egyéni vállalkozók, akiknek szerződésük van külföldi vállalkozásokkal.
- Szabadúszók.

Így Kárpátaljai az IT közösség képviselőinek eredményes munkájának köszönhetően egy erős üzleti közösség kialakításán keresztül intenzíven fejlődési pályát vett.

Az IT-vállalkozások számviteli jellemzőinek (módszertani és szervezési szempontból egyaránt) fenntartásához szükséges ezen entitások jellemzőinek tanulmányozása, ami viszont megköveteli típusaik egyértelmű meghatározását.

E meghatározásnak megfelelően informatikai vállalkozásoknak minősülnek azok a cégek, melyek informatikai és programozási területen tevékenykednek [5]. Jogalkotási szinten mégpedig „A nemzeti informatizálási programról” c. Ukrajna törvényének 1. cikkelye szerint [17] az információtechnológia (IT) a számítástechnika felhasználásával célirányosan szervezett információs folyamatok összessége, amely nagy sebességű adatfeldolgozást, gyors információkeresést, adatszórást, információforrásokhoz való hozzáférést biztosít azok elhelyezkedésétől függetlenül.

Általánosságban elmondható, hogy az IT területen végzett tevékenység a 62. „Számítógépes programozás, tanácsadás és hozzá kapcsolódó tevékenységek” DK 009: 2010 NACE-kódjainak felel meg.

1. táblázat:

NACE 62. csoport "Számítógépes programozás, tanácsadás és hozzá kapcsolódó tevékenységek" csoportosítása

Csoport	Megnevezés	Jellemzők
62.01	Számítógépes programozási tevékenységek	Szoftver termékfejlesztés, módosítás, tesztelés és műszaki támogatás (rendszer-szoftverek, alkalmazások, adatbázisok, weboldalak létrehozásához és végrehajtásához szükséges struktúra és tartalom fejlesztése és/vagy parancsrendszer fejlesztése; szoftverkonfiguráció, azaz meglévő szoftveralkalmazások módosítása és konfigurálása az ügyfél információs rendszerén belüli működéshez)
62.02	Tanácsadás informatizálással kapcsolatban	Hardvert, szoftvert és kommunikációs technológiákat kombináló integrált számítógépes rendszerek tervezése; ezek a szolgáltatások magukban foglalhatják e rendszerek felhasználóinak képzését
62.03	Számítógépes eszközök kezelésével kapcsolatos tevékenység	Az ügyfél számítógépes rendszereinek és/vagy adatfeldolgozó berendezéseinek kezelése, üzemeltetése úgy, hogy azok az ügyfél információs rendszerében működjenek
62.09	Egyéb információtechnológiai és számítástechnikai szolgáltatás	Számítógépek helyreállítása sérülés után; személyi számítógépek telepítése; nem számítógépes szoftvertelepítési szolgáltatások

Forrás: saját kidolgozás a [12] alapján.

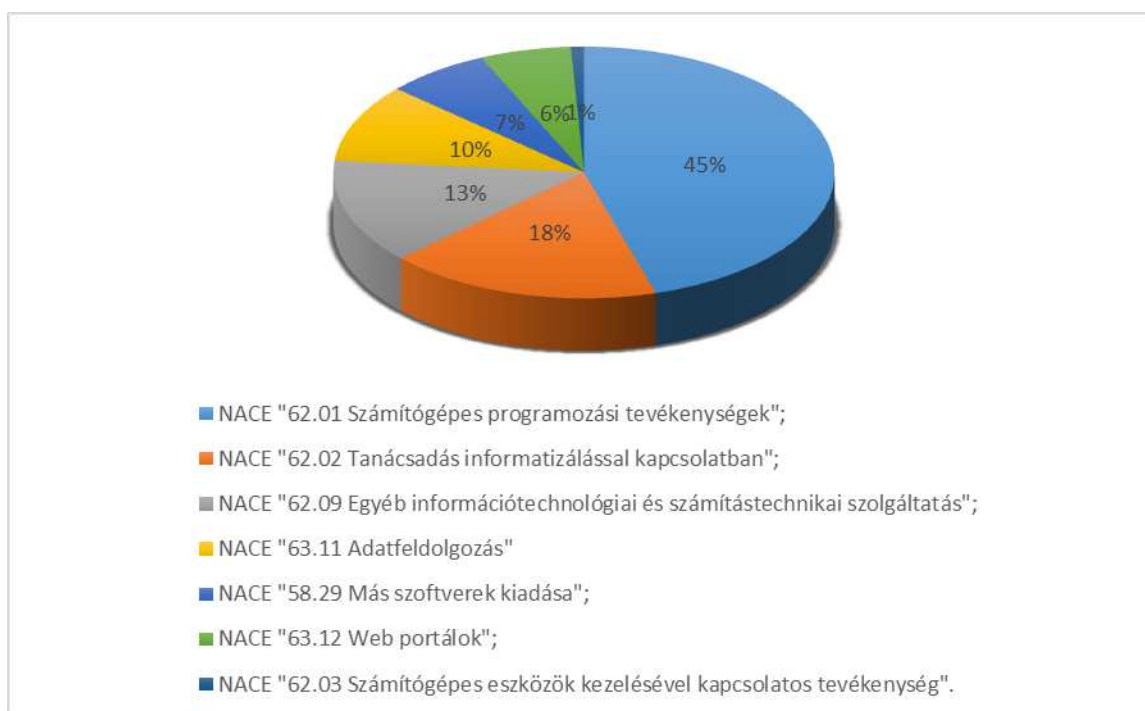

Ezt a csoportot különösen a következő osztályok képviselik:
- 62.01 "Számítógépes programozási tevékenységek";
- 62.02 „ Tanácsadás informatizálással kapcsolatban ”;
- 62.03 "Számítógépes eszközök kezelésével kapcsolatos tevékenység";
- 62.09 "Egyéb információtechnológiai és számítástechnikai szolgáltatás" (lásd 1.táblázat).

Kárpátalján a bejegyzett jogi személyek száma IT területen 2022. január 1-jére 119 fő volt, beleértve a NACE kódok megoszlása szerint [8]:

1. 54 vállalat – NACE "62.01 Számítógépes programozási tevékenységek";
2. 21 vállalat – NACE "62.02 Tanácsadás informatizálással kapcsolatban";
3. 16 vállalat – NACE "62.09 Egyéb információtechnológiai és számítástechnikai szolgáltatás";
4. 12 vállalat – NACE "63.11 Adatfeldolgozás";
5. 8 vállalat – NACE "58.29 Más szoftverek kiadása";
6. 7 vállalat – NACE "63.12 Web portálok";
7. 1 vállalat – NACE "62.03 Számítógépes eszközök kezelésével kapcsolatos tevékenység".

Kárpátalján a bejegyzett jogi személyek száma IT területen az 1. ábra szemlélteti.

1. ábra. A bejegyzett jogi személyek száma IT területen Kárpátalján a NACE kódok megoszlása szerint.

Forrás: Saját szerkesztés [8] alapján.

Kárpátalja legnépszerűbb NACE kódja, amely az IT fő területét határozza meg a "62.01 Számítógépes programozási tevékenységek" (a vállalkozások 45 %-a). A második és harmadik helyen a következők vannak "62.02 Tanácsadás informatizálással kapcsolatban" (a vállalkozások 18 %-a) és "62.09 Egyéb információtechnológiai és számítástechnikai szolgáltatás " (a vállalkozások 13 %-a).

Az IT entitások azonban gyakran a fentiekhez kapcsolódó tevékenységeket is végeznek. Jelentős számú szakember van nyilvántartva ezen a területen az alábbi NACE kódok alatt "63.11 Adatfeldolgozás", "58.29 Más szoftverek kiadása", "63.12 Web portálok".

Az informatikai vállalkozások jellemzően tanácsadói és szoftverfejlesztési szolgáltatásokat nyújtanak más, ügyfélként működő vállalkozásoknak. Az IT vállalkozás által megalkotott termék sajátossága más megközelítést igényel a munkaerő- és költségelszámolásban, mint a hagyományos, "fizikai" termékeket létrehozó vállalkozások. Így az informatikai vállalkozás által elvégezhető műveletek listája meglehetősen nagy.

Sok IT vállalkozás felteszi ugyanazt a kérdést magának: melyik adórendszert válasszam? Mi a különbség az adórendszerek között? Melyik adócsoporthoz lesz az optimális? Milyen adókat kell fizetni? Az IT szektor adóztatásánál figyelembe kell venni: az általános adózási rendszert, az egyszerűsített adózási rendszert és az „Diia Siti” különadórendszert.

Az IT vállalatok az általános adózási rendszerbe tartozhatnak, miközben fizetik a társasági adót (adókulcs - 18%) és az áfát (bizonyos feltételek mellett), de nagyon fontos az, hogy a társasági adó-elszámolás alapja a számviteli szabályok. Ezért olyan fontos a könyvelés és az elsődleges bizonylatok nyilvántartásának pontossága. Ez megköveteli több időt a könyvelőtől, mint az egyszerűsített adózási rendszer elszámolásánál. Ebben az esetben a társasági adó összege közvetlenül kapcsolódik a teljesítményhez. Ez az opció optimális a magas költségekkel és alacsony nyereséggel rendelkező IT-vállalkozások számára.

Egyéni vállalkozók is dolgozhatnak az általános adórendszeren, azonban ez szinte veszteséges számukra. Az adózás tárgya a nettó bevétel, azaz a vállalkozó összes bevétele és a bizonylatolt kiadások különbözete. De mivel az IT elsősorban szolgáltatási szektor, a legtöbb vállalkozó otthonról vagy kis irodából dolgozik. Ennek megfelelően nagyon kevés olyan kiadásuk van, amely csökkenthetné az adóköteles bevételt. E mellett a személyi jövedelemadó mértéke ϕ nettó bevétel 18%-a, a hádi adó pedig -a nettó bevétel 1,5%-a. Ha a vállalkozónak jelentős költségei vannak, akkor ez a rendszer jövedelmezőbbé válik számára, mint az egyszerűsített. Az általános adórendszer nem korlátozza a foglalkoztatottak számát és a jövedelmek mértékét sem jogi személyek, sem pedig a vállalkozók számára.

Az egyszerűsített rendszerben négy csoport van. Az első és a negyedik IT üzlet számára nem engedélyezhető. Tehát marad a II. (csak egyéni vállalkozók számára) vagy a III. csoport (egyéni vállalkozók és jogi személyek is választhatják egyaránt).

A magas jövedelmezőségű jogi személyeknek jobb, ha az egyszerűsített adózási rendszerben dolgoznak és a III.csoportot választják, valamint jövedelmük 3 vagy 5 százalékának megfelelő egységes adót (EA) fizetnek. Ebben az esetben a vállalkozás bizonyos adók alól is mentesül: jövedelemadó, áfa (az 5%-os EA-kulcs kiválasztásakor), földadó. Ám az adóköteles bevétel meghatározásakor nem veszik figyelembe a vállalkozás költségeit, vagyis veszteséges tevékenység esetén is adót kell fizetni.

A személyi adózás egyszerűsített rendszerének számos előnye van: többek között az alacsony adókulcsok és az egyszerű könyvelés. E modell szerint az IT szakemberek egyéni vállalkozóként regisztrálnak, és szerződést kötnek az ügyfelekkel. Ebben a rendszerben az IT vállalatok csak adminisztrációs és számviteli feladatokat látnak el.

A vonatkozó NACE-kóddal bejegyzett egyéni vállalkozók, akik IT vállalkozás alkalmazottai (de formálisan nem) az egységes adó harmadik, ritkábban a második csoportját veszik igénybe. A rendszer jövedelmezősége az alacsonyabb adóknak köszönhető. Így az egységes adó harmadik csoportjában az egyéni vállalkozó a jövedelem 5%-át, az egységes szociális járulék esetében pedig a minimálbér 22%-át fizeti. Munkaviszony esetén a személyi jövedelemadó 18%-a és a hadiadó 1,5%-a levonásra kerül a munkavállaló fizetéséből, és IT-cégek - alkalmazottonként 22% egységes szociális járulékot kell fizetni, de nem a minimálbérből, hanem a teljes bruttó összegből.

Ez a helyzet nem felelt meg az ukrán államnak, mivel a magánvállalkozók harmadik csoportját vezették be azért, hogy ösztönözzék a kisvállalkozások fejlődését az országban. Ukrajna Digitális Transzformációs Minisztériuma az adóviszonyok szabályozásával és liberalizációjával próbált kompromisszumot találni ebben a helyzetben.

Az ukrajnai digitális gazdaság fejlesztésének ösztönzéséről szóló törvény elfogadásával [18] az IT vállalkozások egy speciális adózási modellt, rugalmas foglalkoztatási feltételeket és külön eljárást kaptak a kormányzati szabályozókkal való interakcióra. Ez a törvény egy speciális jogrendszert vezet be az IT-ipar számára, az Diia Siti -t. A különleges adózási feltételeket Ukrajna adótörvénykönyve határozza meg [15].

2022. január 1-jén lépett hatályba Ukrajna 2021. december 14-i IX 1946-IX törvénye „Ukrajna adótörvényének módosításáról az ukrajnai digitális gazdaság fejlesztésének ösztönzése érdekében” [16]. Ez a törvény sok vita tárgyát képezi a gyakorlati szakemberek és a tudományos szakvélemény között. Ennek oka az a tény, hogy vannak vélemények a jogállamiság alkotmányos alapelveivel és Ukrajna jogállamként való meghatározásával kapcsolatos ellentmondásokról, és a szakértők megjegyzik, hogy ez a törvény nem veszi figyelembe az Alkotmánybíróság jogi helyzetét. Ez a vitatható jelleg lassítja az IT szektor fejlődését.

A Diia Siti programnak az ország első számú virtuális üzleti platformává kell válnia, amely először hozza létre az ukrán IT-szektorban működő gazdasági társaságok hozzáférhető, átlátható és átfogó nyilvántartását. A rendszer a gig-gazdasági modellen, azaz a rövid távú szerződéseken vagy informális megállapodásokon alapuló munkaviszonyokon alapul. Tehát a Diia Siti fő jellemzője a gig-szerződés

A Diia Siti program keretében belül a társasági adózás eltérő eljárási rendjét alakítják ki. A rendszer tartalmazza a kivonásra kerülő tőke adóztatásának egyes elemeit, vagyis amikor nem az áruk, munkák, szolgáltatások értékesítéséből származó bevételek kiadások különbségének csökkenése következtében kapott profitot adóztatják, hanem külön-külön a műveleteket [14]. Valójában egy speciális társaságiadó-rendszer alakul így ki a gazdálkodó egység pénzügyi eredményéhez való kapcsolódás nélkül [1].

A „gig” szó az angolról „performance” szóból ered, vagyis „előadás”-nak fordítható. A gig-szerződés a szakemberek bevonásának speciális formája, amely egyesíti a munkaviszony és a polgári jogi szerződés jellemzőit [7]. Tehtá egy olyan munkarendszerről van szó, ahol nem veszik fel az alkalmazottakat, hanem konkrét projektekre hívják meg, ahol ők a feladatokat kellő időben megoldják. Az egyes projektek megvalósításához időnként programozókra, tervezőkre és elemzőkre van szükség. Egy szakember egyszerre több munkát is végezhet, így nem kell klasszikus

állandó szerződést kötni vele a munkáltatónak. Ez nagyon hasznos egy IT-vállalkozás számára, akiket általában csak egy rövid távú munkalehetőség vagy szabadúszó szakemberek felvétele iránt érdeklődnek.

A Diia Siti rendszer az Ukrajnában bejegyzett jogi személyek számára érhető el, tehát az egyéni vállalkozók nem vehetik igénybe. A Diia Siti rendszer résztvevőjének meg kell felelnie a következő követelményeknek:

- 1) nyilvántartás Ukrajnában;
- 2) egy vagy több IT-szolgáltatás nyújtása;
- 3) teljes bevételének több mint 90%-a IT szolgáltatásokból származó bevételnek kell lennie;
- 4) munkaszerződéssel vagy gig-szerződéssel legalább 9 főt kell alkalmazni;
- 5) az egy alkalmazottra jutó átlagos jövedelemnek legalább havi 1200 eurónak kell lennie;
- 6) a tulajdonosok (végső kedvezményezettek) nem szerepelhetnek a szankciós listán, nem lehetnek lakosai és állampolgárai az Oroszországnak, és nem szerepelnek a FATF (Financial Action Task Force) listáján szereplő államokban.

A Diia Siti rendszer résztvevőjének az adóalapja a 2. ábrán látható elemek összege.

Az adórendszer speciális feltételekkel (például kivont tőkeadó) lehetőséget biztosít a társasági adóra való átállásra, amely 9%-os adókulcsot és csak bizonyos számú tranzakció megadóztatását írja elő.

A Diia Siti rendszer résztvevőnek a jövedelme 5%-os adókulccsal van adóztatva. Ezek jövedelem típusok a következők:

- fizetés;
- a gig-szerződés szerinti jutalmak;
- szerzői jogok kifizetése hivatalos mű létrehozásáért.

A Diia Siti rendszeren az alkalmazottakra vonatkozóan, különösen azokra, akik egy gig-szerződés alapján dolgoznak, is szólnak adóztatási sajátosságok. Nem képezik a személyi jövedelemadó tárgyát a következők:

- a belföldi illetőségű munkáltató által saját költségén az adózó nem állami nyugdíjbiztosítási szerződése és/vagy önkéntes egészségbiztosítása alapján fizetett járulékok a munkavállaló felhalmozott fizetésének 30 százalékán belül;
- a Diia Siti rendszer résztvevő által saját költségén befizetett járulékok a nem állami nyugdíjszerződések és/vagy a gig-specialista adóalanyának önkéntes egészségbiztosítási szerződése alapján, az ilyen gig-specialista részére felhalmozott díjazás 30 százalékán belül;
- felhalmozott osztalék összege a Diia Siti rendszeren dolgozó vállalat befektető javára, ha a befektető - magánszemély az elmúlt 2 évben nem fizetett a társaság részvényeiből vagy egyéb jogaiból származó jövedelmet.

2. ábra. A Diia Siti rendszer résztvevőjének adóalap-megállapítási eljárása.
Forrás: Saját szerkesztés.

2. táblázat. A Diia Siti rendszeren általános jellemzői

Ssz	Megnevezés	Jellemzők
1.	Bért terhelő adók	– a személyi jövedelemadó 5 % (ha egy szakember évente 240 000 eurót meghaladó bevételhez jut, akkor az e határt meghaladó összes bevételt a személyi jövedelemadó 18%-val kell megadóznia); – egységes szociális járulék - a minimálbér 22%-a; – hadiadó - 1,5%.
2.	A társaságot és tagjait terhelő adók	– a kivont tőkeadó - 9%, vagy nyereségadó - 18%; – a befektetők kivett osztalék utáni adó 0%-a, ha azt 2 éve vagy több nem fizették ki
3.	Befektetési „angyal” ösztönzése	személyi jövedelemadó kedvezmény az ukrán startupokba történő befektetés összege után

Forrás: Saját szerkesztés.

A Diia Siti adórendszerének főbb jellemzői olyan területekre vonatkoznak, mint a szakemberek, az IT-cégek és tagjaik, valamint az „angyal” befektetések adóztatása (lásd 2. táblázat).

A Diia Siti rendszer résztvevői számára az egységes szociális járulékot az egyes biztosítottak által fizetett bérek minimális biztosítási ráta alapján határozzák meg. A gig-szerződés alapján felhalmozott összegre vonatkozó egységes szociális járulék ennek az összegnek a 22%-a, de legfeljebb az egységes szociális járulék maximális összege és nem kevesebb, mint az állam által meghatározott minimális összeg.

Így az IT területén működő vállalkozások adóztatása sajátosságaira tekintettel három formára csoportosítható (3. táblázat).

3. táblázat. Az IT vállalkozások adórendszertől függő csoportosítása

Típus	Jellemzők	Jogi státusz
Akik az általános adózási rendszert választják	Fizetik az adók, díjak és kötelező befizetéseket az Ukrajna adótörvénykönyve szerint.	- jogi személyek - egyéni vállalkozók
Akik az egyszerűsített adózási rendszert választják	Az egységes adó II. vagy III. csoportjába tartoznak.	- jogi személyek (csak III. csoport) - egyéni vállalkozók (II. vagy III. csoport)
Akik a Diia Siti adózási rendszert választják	Használják egy virtuális szabadgazdasági övezet által létrehozott speciális adó-, pénzügyi és jogrendszert.	jogi személyek

Forrás: Saját szerkesztés.

A digitális technológiák fejlődése az üzleti modellek elkerülhetetlen átalakulásához vezet, így természetes módon az IT területén is. A digitális technológiák elterjedésében végzett tevékenységek fontos jellemzője a digitális gazdaság termékeinek adózási és elszámolási jellemzőinek, fontosságának, gazdasági lényegének ismerete. Ez azt jelenti, hogy a meglévő üzleti modelltől és a fejlesztés választott vektorától függően az IT vállalkozásnak elemeznie kell a modern adórendszer előnyeit és hátrányait, valamint saját magának kell eldöntenie, hogy egy speciális Diia Siti adórendszerének rezidensévé válik-e, vagy pedig választ a hagyományos meglévő adómodellek között (általános vagy egyszerűsített).

Következtetések és további kutatások kilátásai. A fenti jellemzők ismeretében az IT üzletág speciális szabályokkal történő megadóztatása a Diia Siti adórendszer segítségével nagyobb hatékonyságot biztosít a vállalatoknak, hozzájárulva ezzel a pozitív eredményeikhez. A kedvező adózási rendszer lehetővé teszi az adófizetők számára, hogy már kész IT terméket állítsanak elő és alapjövedelmet halmozzanak fel, valamint ne csak az IT-termékek outsourcing belül végzenek részt. További kutatási távlatok a módszertani támogatás fejlesztése, figyelembe véve az IT területén esetlegesen bekövetkező adóváltozásokat.

A felhasznált források listája

1. Тарасюк, С. (2022). Дискримінаційні обмеження набуття статусу резидента правового режиту Дія Сіті. Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право», 1(62), 109–116. <https://doi.org/10.18372/2307-9061.62.16489>
2. Алтинпара А.О., Корогодова О.О. Аутсорсинг як інструмент розвитку компаній ІТ-сектору України в умовах Індустрії-4.0. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2019. № 16. С. 140-152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2019_16_18
3. Бардаш С.В., Кузик Н.П. Ідентифікація відмінностей бухгалтерського обліку як галузі наукових знань та практичної діяльності: основа трансформаційних перетворень. Економіка АПК. 2021. № 2 С. 59-70
4. Винничук Р. О., Склярчук Т. В. Особливості розвитку ІТ-ринку в Україні: стан та тенденції. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Логістика. 2015. № 833. С. 3-8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPL_2015_833_3
5. Волянчук І. Особливості бухобліку в ІТ-компаніях. Вісник. Офіційно про податки. 2017. № 12. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100004441-osoblivosti-bukhobliku-v-it-kompaniyakh>
6. Гаджиева Е.Ю. Аутсорсинг в ІТ-технологиях. Научный вестник ЮИМ. 2018. № 1. С. 35-37. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/autsorsing-v-it-tehnologiyah/viewer>
7. Гіг-контракти. Що це таке? Які умови та особливості таких контрактів? URL: https://biz.ligazakon.net/news/205724_gg-kontrakti-shcho-tse-take-yak-umovi-ta-osoblivost-takikh-kontraktv
8. Головне управління статистики у Закарпатській області. Кількість зареєстрованих юридичних осіб за видами економічної діяльності [Електронний ресурс]. URL: http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/edrrou/2022/edrrou_econ_0101_2022.pdf
9. Довбуш В.І., Пузирьова П.В. Значення ІТ-компаній для економіки України та їх специфіка для цілей бухгалтерського обліку. Формування ринкових відносин в Україні. 2020. № 5(228). С. 26-31. DOI 10.5281/zenodo.3937202.
10. Іващенко Г. А. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки. Молодий вчений. 2018. № 2(2). С. 719-722.
11. Кемарська Л. Г. Розвиток ІТ-сектору в Україні: перспективи та ризики, особливості оподаткування та обліку. Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету. 2020. № 1. С. 104-114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evddtu_2020_1_15
12. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010 [Електронний ресурс]. URL: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html
13. На Закарпатті створили свій ІТ-кластер [Електронний ресурс]. URL: <https://www.unian.ua/science/na-zakarpatti-stvorili-sviy-it-klaster-novini-11788152.html>
14. Оподаткування ІТ-бізнесу в Україні: що чекає резидентів «Дія Сіті»? [Електронний ресурс]. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100025616-opodatkuvannya-it-biznesu-v-ukrayini-scho-chekaye-rezidentiv-diya-siti>
15. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

16. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 14.12.2021 № 1946-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1946-20#Text>
17. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>
18. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021 р. № 1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>
19. Тимошенко А.О. Оподаткування послуг в ІТ-сфері: проблеми та перспективи. Економіка та держава. 2018. № 4. С. 46-52

References

1. Tarasiuk, C. (2022). Dyskryminatsiini обмеzhennia nabuttia statusu rezidenta pravovoho rezhymu siia siti [Discriminatory restrictions to obtain the status of resident of the legal regime diia siti]. *Naukovi pratsi Natsionalnoho aviatyynoho universytetu*, 1(62), pp. 109-116. Available at: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.62.16489> (accessed 10 May 2022) [in Ukrainian]
2. Altynpara. A.O., & Korohodova. O.O. (2019) Outsorsynh yak instrument rozvytku kompanii IT-sektoru Ukrainy v umovakh Industrii-4.0 [Outsourcing as a tool for the development of companies in the IT sector of Ukraine in terms of Industry-4.0]. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*, 16, pp. 140-152. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2019_16_18 (accessed 12 May 2022) [in Ukrainian]
3. Bardash, S.V., & Kuzyk N.P. (2021). Identyfikatsiia vidminnostei bukhholderskoho obliku yak haluzi naukovykh znan ta praktychnoi diialnosti: osnova transformatsiinykh peretvoren [Identification of differences in accounting as a field of scientific knowledge and practice: the basis of transformational transformations]. *Ekonomika APK*, 2, pp. 59-70 [in Ukrainian].
4. Vynnychuk, R. O., & Skliaruk, T. V. (2015). Osoblyvosti rozvytku IT-rynku v Ukraini: stan ta tendentsii [Features of IT market development in Ukraine: status and trends]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*, 833, pp. 3-8. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPL_2015_833_3 (accessed 22 May 2022) [in Ukrainian].
5. Volianiuk, I. (2017). Osoblyvosti bukhobliku v IT-kompaniiakh [Features of accounting in IT companies]. *Visnyk. Ofitsiino pro podatky*, 12. Available at: <http://www.visnyk.com.ua/uk/publication/100004441-osoblyvosti-bukhobliku-v-it-kompaniyakh> (accessed 19 May 2022) [in Ukrainian].
6. Hadzhyeva, E.Iu. (2018). Outsorsynh v IT-tekhnologiyakh [Outsourcing in IT technologies]. *Nauchnii vestnyk YuYM*. 2018. № 1. S. 35-37. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/outsorsing-v-it-tehnologiyah/viewer> (accessed 25 May 2022) [in Russian].
7. Gig contracts. What it is? What are the conditions and features of such contracts? (2022). *Ligazon*. Available at: https://biz.ligazon.net/news/205724_gg-kontrakti-shcho-tse-take-yak-umovi-ta-osoblyvost-takikh-kontraktv [in Ukrainian].
8. Holovne upravlinnia statystyky u Zakarpatskii oblasti. Kil'kist zareiestrovanykh yurydychnykh osib za vydamy ekonomichnoi diialnosti [Online]. Available at: http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/edrpou/2022/edrpou_econ_0101_2022.pdf [in Ukrainian].
9. Dovbush, V.I. & Puzyrova, P.V. (2020). Znachennia IT-kompanii dlia ekonomiky Ukrainy ta yikh spetsyfika dlia tslei bukhholderskoho obliku [Importance of IT companies for the economy of Ukraine and their specifics for accounting purposes]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, 5(228), pp. 26-31. doi:10.5281/zenodo.3937202 [in Ukrainian].
10. Ivashchenko, H. A. (2018). Oblikovo-analitychne zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky [Accounting and analytical support of economic security]. *Molodyi vchenyi*. 2018, 2(2), pp. 719-722 [in Ukrainian].
11. Kemarska, L. H. (2020). Rozvytok IT-sektoru v Ukraini: perspektyvy ta ryzyky, osoblyvosti opodatkovannia ta obliku [Development of the IT sector in Ukraine: prospects and risks, features of taxation and accounting]. *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoho derzhavnogo tekhnichnoho universytetu*, 1, pp. 104-114. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evddtu_2020_1_15 (accessed 15 May 2022) [in Ukrainian].
12. Klasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti DK 009:2010 [Online]. Available at:

- http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html [in Ukrainian].
13. Na Zakarpatti stvoryly svii IT-klaster [Online]. Available at: <https://www.unian.ua/science/nazakarpatti-stvorili-sviy-it-klaster-novini-11788152.html> [in Ukrainian].
14. Opodatkuvannia IT-biznesu v Ukraini: shcho chekaie rezydentiv «Diia Siti»? [Online]. Available at: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100025616-opodatkuvannya-it-biznesu-v-ukrayini-schochekaye-rezydentiv-diya-siti> [in Ukrainian].
15. Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine № 2755-VI (2010, December 15). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
16. On Amendments to the Tax Code of Ukraine to Stimulate the Development of the Digital Economy in Ukraine: Law of Ukraine № 2755-VI (2021, December 12). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1946-20#Text> [in Ukrainian].
17. About the National Informatization Program: Law of Ukraine № 74/98-BP (1998, February 04). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
18. On stimulating the development of the digital economy in Ukraine: Law of Ukraine № 1667-IX (2021, July 15). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text> [in Ukrainian].
19. Tymoshenko, A.O. (2018). Opodatkuvannia posluh v IT-sferi: problemy ta perspektyvy [Taxation of IT services: problems and prospects]. *Ekonomika ta derzhava*, 4, pp. 46-52 [in Ukrainian].

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. Вип. 1 (2022) / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович [та ін.] ; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. – Берегове : ЗУІ, 2022. – 336 с. – Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Відповідальний за випуск:
Роберт БАЧО

Технічний редактор:
Вікторія МАКАРОВИЧ

Коректура англomовного тексту
Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:
Габор ПОТОКІ

УДК:
Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.

Друк наукового журналу здійснено за підтримки уряду Угорщини

Засновник наукового журналу:
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.
Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.
Офіційний сайт наукового журналу:
<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 7637 від 19 липня 2022 року.

Надруковано: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua) Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року

Підписано до друку 20.02.2023.
Шрифт «Times New Roman».
Папір офсетний, щільністю 80 г/м².
Друк цифровий. Ум. друк. арк. 27,46.
Формат 70x100/16. Замовл. №456.
Тираж 50.